
Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 4 December 2025 Årgång 33

Mickogården i höstskrud.

Foto: Ingerd Lindström

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Svea Johansson, Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN

Organisationsnummer 802016-5232

PlusGiro 55 68 81 - 1

IBAN: SE34 9500 0099 6034 0556 8811

BIC: NDEASESS

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Se Medlemsförteckningen

Föreningen finns även på **Facebook**

Ansvarig utgivare Ingegerd Lindström

Redaktör Hans Ekman e-post haek@telia.com

Redaktionsråd Lennart Ekman och Ingegerd Lindström

Tryckt av Larsson Offsettryck, Linköping

Medlemsavgift Vuxna 300:-, ungdomsmedlem (13-25 år) 50:-, barn till och med 12 år gratis.

Annonspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-, 1/4 sida 500:-, 1/8 sida 250:-

Nästa manusstopp den 15 februari 2026

Styrelse

Ordförande

Carl-Axel Adelman (Rosta), Hästmossevägen 8,
147 71 GRÖDINGE, tfn 070-696 06 32,
e-post carl.adelman@telia.com

Vice ordförande

Jan Stussare (Norrby), Stråkvägen 4,
184 51 ÖSTERSKÄR, tfn 070-791 81 63,
e-post jan.stussare@gmail.com

Sekreterare

Svea Johansson (Ölbäck), Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN, tfn 070-538 15 51,
e-post to.svea.j@gmail.com

Tf. kassör

Ingegerd Lindström (Höbring), Levins gränd 3,
644 32 TORSHÄLLA, tfn 070-735 53 12,
e-post kokkas48@gmail.com

Ordinarie ledamöter

Mats Bruce (Ölbäck), Hedemora Olstorp,
635 37 ÄRLA, tfn 070-831 92 42,
e-post mats.bruce@emateq.se

Mats Ekman (Söderby), Tiby 316,
755 92 UPPSALA, tfn 073-437 54 67,
e-post matsekman9@gmail.com

Dan Winnansson (Spithamn), Norrö Ringväg 26,
184 42 ÅKERSBERGA, tfn 070-660 78 12,
e-post danwinnansson@hotmail.com

Suppleanter

Lena Brovall (Rickul/Haversved), Finnbergs-
vägen 42, lgh 1101,
131 31 NACKA, tfn 070-413 42 14,
e-post lena@ogeborg.se

Lars Sundén (Roslep), Dalagatan 40,
113 24 STOCKHOLM, tfn 070-344 02 68,
e-post lasse.sunden@hotmail.com

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

”Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kultur-
förening för dem som har sina rötter i Rickul/
Nucköområdet i Estland, eller av andra orsaker
känner ett intresse för området och dess historia.

Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlands-
svenska kulturarvet från Estland och Sverige,
både i bevarandet av historien, i nuet och i
framtiden;
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i
Sverige, samt informationsorgan i Sverige
och Estland;
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva
mottagit och bevarat, samt idka annan här-
med förenlig verksamhet;
- bevara och förvalta föreningens fasta egen-
dom.”

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Nyheter från Estland	4
En vandring längs Rickulstranden	5-7
Lyckad hembygdsdag och pubkväll	8-9
Koppning och åderlåtning	10-11
Lottpojkar från Rickul	12-13
Bygget av Holmbogården på Odensholm klart	14
Recension Redarens hustru	15
Julklapstips	16

Ordföranden har ordet

Carl-Axel Adelman

Bästa medlemmar!

Har just kommit hem från Estland där jag och andra estlandssvenskar gjort i ordning husen inför vintern och tänt ljus på kyrkogården inför Allhelgonahelgen.

Inför den kommande perioden kommer styrelsen och arbetsgrupperna att fortsätta samarbetet med Sjöviks Folkhögskola. Markus Tarvainen (Sjöviks Folkhögskola) och Per Ehn (RNHF) gjorde en presentation av projektet timmerteknik/bastubygge på pubaftonen i Estniska huset den 25 oktober. Projektet innebär att elever från Sjöviks Folkhögskola skall timra en bastu på Mickogården. Projektet beräknas starta i slutet av mars och pågå under 2026 och 2027 med olika elevgrupper om cirka 6-10 personer per gång. Vi kommer också att få hjälp med att byta dåliga stockar i Stallens gavelvägg. Under Hemvänderveckan kommer det dessutom att

anordnas en kurs i timmerhantering för samtliga intresserade.

Pubafton

Pubaftonen den 25 oktober var välbesökt och mycket uppskattad med bokpresentationer av Martin Ahlstedt och Anneli Fichtelius. Framtidsgruppen kommer att fortsätta anordna Pubaftnar.

Medlemsavgiften

Höjning av medlemsavgiften! Tyvärr måste vi höja medlemsavgiften för 2026, vilket vi tog upp på årsmötet. Medlemsavgiften har varit oförändrad under många år, men nu ser vi att det är svårt att klara de ökade utgifterna för utgivandet av medlemsbladet fyra gånger per år, lokalhyra och övriga kostnader för att driva föreningen. För att underlätta för barnfamiljerna har vi beslutat att barn från 0 till och med 12 år är avgiftsfria, för åldersspannet 13–25 år gäller 50 kronor och för övriga är

medlemsavgiften 300 kronor per år. Men glöm inte att ändå anmäla era barn/barnbarn som är under 13 år så att de kommer med i vår medlemsförteckning trots att de är gratis medlemmar.

Jag hoppas att ni har förståelse varför vi är tvungna att förändra avgiften och att ni litar på att styrelsen förvaltar pengarna med största försiktighet och förstånd.

Till sist

Julen står snart för dörren med ljus och glädje, vilken jag och familjen firar på Matsasgården i Estland.

**God Jul
och
Gott
Nytt År!**

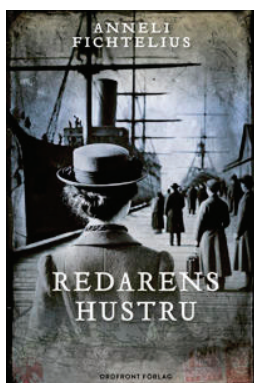

Julklappstips

NY BOK

Redarens hustru

Estland år 1900. Svenska Tio Pelmas är en ung, självständig kvinna som lever och arbetar i Reval. Till sammans med väninnorna njuter hon av livet i staden, trots att baron Ludwig von Löwe då och då kastar sin mörka skugga över henne. Under ett besök hemma i Rickul ställs många frågor på sin spets. Vill hon arbeta som bokhandelsbiträde i Reval? Eller är det meningen att hon ska bli lärarhustru i hembygden? Redarens hustru är den andra delen av en triologi. 419 sidor. Tryckt 2025. Pris 170 kr.

Organistens dotter

Romanen "Organistens dotter" är en historisk roman som utspelar sig i 1880-talets slut i Rickul i Estland. Boken handlar om de tusentals svenskar som under århundraden levde isolerade längs Estlands kust innan de till slut tvingades fly till Sverige under andra världskriget. Huvudpersonen, Tio Pelmas, är författaren Anneli Fichtelius morfars mor. Boken är första delen av en triologi. 375 sidor. Tryckt 2024. Pris 170 kr.

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41. Kostnad för porto och emballage tillkommer.

Nyheter från Estland

Toomas Käbin

Kommunalval

Kommunalvalen i oktober lockade 59,2 % av de röstberättigade till valurnorna. Utmärkande var att för första gången fick vare sig ryska eller belarusiska medborgare bosatta i landet rösta. Flest röster, 23,9 %, fick lokala valförbund. Bland de etablerade partierna vann det ryssvänliga Centerpartiet med 21,1 %. Partiet har stöd från ryssar som utgör närmre en fjärdedel av Estlands och hälften av Tallinns befolkning. Andra ryska fästen är länet Ida Virumaa med Narva och Kohtla Järve. Isamaa, det popularitetsmässigt nationellt största partiet i opinionsmätningar fick i valen 18,6 %, följda av Socialdemokraterna med 9,9 %. Den stora förloraren, regeringspartiet Reformpartiet fick 10 %. I Tallinn bildar troligtvis Centerpartiet och det högerorienterade Isamaa koalition, en sann mesallians. Det höger-nationalistiska EKRE hamnade i Tallinn på 4,5 % och utesluts därför ur stadens fullmäktige. Kommunalvalen är en bra fingervisning inför riksdagsvalen 2027.

Svag ekonomi

Enligt SEB:s novemberprognos förutspås den ekonomiska tillväxten i Estland bli 0,7 % under 2025 och 2,3 % 2026 med en löneökning på 6 % och inflation på 5,6 %. Tillväxten 2026 förväntas bli 5 %. Den estniska ekonomin ställs inför omställningsbehov från traditionell verkstads- och skogs/träindustri till högteknologi med högre mervärde. Ekonomin påverkas även negativt av lågkonjunkturen på de viktigaste exportmarknaderna Finland, Sverige och Tyskland. De utländska investeringarna har minskat vilket beror på Rysslands anfallskrig i Ukraina.

Obetydlig invandring

Estlands immigrationskvot för medborgare från länder utanför EU/Schengen för 2025 är 1 292 perso-

ner. Fram till september hade 901 personer utnyttjat denna förutom 99 pågående ansökningar. Kvoten får inte överskrida 0,1 % av landets befolkning, det vill säga 1 292 177 personer.

Förutom immigrationskvoten kan medborgare från länder utanför EU/Schengen/UK/USA ansöka om kortfristigt arbets- och uppehållstillstånd. Detta har under året utnyttjats av 6 500 personer. Huvuddelen av dessa utgörs av medborgare från Ukraina och Moldavien. De flesta arbetar som okvalificerad arbetskraft eller säsongsarbetskraft inom byggnad, jordbruk och industri. Medborgare från Ryssland och Belarus beviljas inga arbets- och uppehållstillstånd. Det råder stor brist på såväl kvalificerad som icke-kvalificerad arbetskraft i Estland.

Halverad bilförsäljning

Årets nybilsförsäljning har halverats i jämförelse med samma period 2024. Minskningen har varit förutsägbar och hänger ihop med den fordonsskatt som infördes 1 januari 2025. Med anledning av detta noterades en rekordförsäljning under årets andra hälft 2024. Försäljningen av begagnade bilar har under året varit oförändrad. Den minskade försäljningen ger köpare bra förhandlingssituationen vid nyköp. Bilskatten, om än mycket rimlig, har skapat ett allmänt missnöje, främst beroende på att befolkningen inte fått klarhet i för vilket ändamål skatten är tänkt. De populäraste bilmärkena är Skoda, Toyota och Kia. 64 % av nya bilar är hybridbilar.

OECD:s bästa skattesystem

För tolfte året i rad ger OECD Estland högsta betyg för landets skattesystem. Positiva faktorer är 20 % vinstskatt som enbart tillämpas vid uttag av vinst, 20 % inkomstskatt och fastighetsskatt som enbart beräknas på markvärdet. Estland följs av Lettland, Nya Zeeland och Litau-

en. Sverige hamnar på plats 11. Allmänheten i Estland klagar över 25 % moms på alla varor och tjänster.

Flitigt resande

Trots ekonomi i kris noterade Tallinns flygplats 348 215 resenärer under oktober, den högsta siffran hittills under året. För helåret räknar man med 3,5 miljoner, eller sammans siffra som 2024. 80 % av resenärerna flyger reguljärflyg till 34 destinationer. För charterflyget noteras en rejäl uppgång. Nya destinationer är Krakow och Funchal som kommer att följas av Budapest, Venedig, Athen, Hamburg och Wien, Antalya är den populäraste charterdestinationen under sommaren och Sharm-el Sheik samt Hurgarda under vintern med Gran Canaria och Teneriffa hack i häl. Air Baltic, Ryanair, Lufthansa och SAS har över 50 % av marknaden. Finnair flyger tio avgångar om dagen till och från Helsingfors och två gånger dagligen mellan Tartu och Helsingfors. Sommaren 2026 kommer Finnair erbjuda tre flygningar i veckan mellan Helsingfors och Kuressaare på Ösel.

Pädaste Manor Spa stänger

Ett av Estlands bästa hotell, Pädaste Manor Spa, på Muhu stänger efter trettio år. Hotellens huvudägare holländaren Martin Breuer säger att det inte längre går att driva den exklusiva anläggningen som 2024 noterades en förlust på 479 000 euro och en omsättning på närmre 907 000 euro. Hotellet ingick i kedjorna Small Luxury Hotels of the World och Tablet Plus Michelin hotels. Antalet turister i Estland ligger fortfarande 19 % under toppnoteringarna före coronaepidemin. Bidragande orsaker är bland annat kostnadsnivån som speciellt turister från Finland klagar över samt att ryska turister inte längre får visum. 72 % av turisterna besöker Tallinn, 10 % Pärnu, 7 % Tartu och 3 % Ösel.

En vandring längs Rickulstranden från Kapelludden i söder till Sipsstranden i norr

Axel Ahlberg (1921-2006) från Joaste gård i Haversved

En sträcka av Rickulstranden och ett stycke av landsvägen från Rickul herrgård mot Derhamn och byarna Rickul, Norrby, Haversved och Paj. Kartan är handritad i januari 1962 ur minnet av August Stenberg och Alexander Tegberg. Alla geografiska namn som Ahlberg redovisar i artikeln finns inte med på denna karta, men ändå ganska många.

Kapelludden (Kappolskåtan) är en udde på Hosstranden, där det troligen har legat ett kapell för länge sedan. Kapellet hade sannolikt uppförts av Herrgården innan Rosleps kapell byggdes. Detta är ett antagande, ty ingen tycks veta något riktigt bestämt om detta. Längre upp i backen från udden hade Herrgården en byggnad kallad Ni-rian där det inträffade en makaber händelse under första världskriget. En mina hade flutit i land på stranden, och ryska militären hade fraktat upp minan till denna byggnad. Man hade posterat ut en vakt, som troligen hade blivit intresserad av minan och börjat vidröra den, varvid en explosion inträffade som hördes vida omkring. Huset blev delvis raserat och av vakten hittade man endast ena handen.

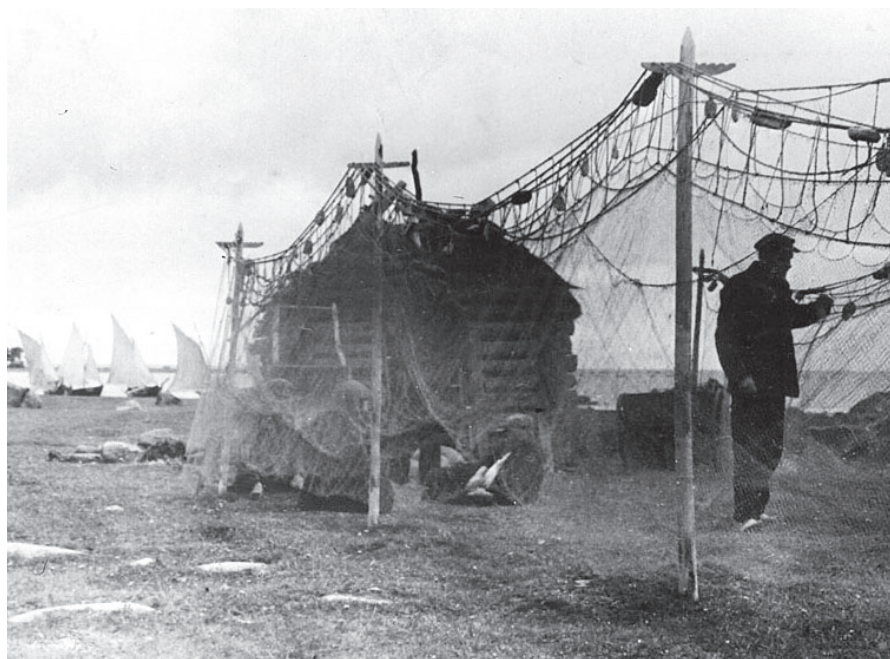
Nu vandrar vi vidare norrut och kommer till en annan udde som hette Hammarudden. Där hade man en uppläggningsplats för ved och timmer, som sedan fraktades ut till skutorna. Dessa hade en bra ankarplats utanför udden i lä av Hosgrønne. Denna bit av stranden fram till Rickulbystranden kallades numera Norrbystranden. Tidigare hade den tillhört Herrgården, och i viken innanför Hammarudden hade man haft en badplats där herrgårdsfolket badade. En gång hade baron Taubes två söner badat där, varvid den ene brodern hade drunknat under mystiska omständigheter. Det hade gått rykten om att det hade skett något oegentligt, som jag dock inte vill omnämna här.

Ungefär på samma ställe inträffade också en tragisk händelse

under andra världskriget. En mina av den typ som ryssarna släppte från flygplanen hade flutit i land på stranden och fyra unga pojkar hade burit upp den till ett färhus och börjat med att försöka öppna den, varvid den exploderade och tre av pojkarna dödades. Den fjärde hade befunnit sig utanför huset och klarade sig nästan oskadd.

Vi fortsätter vidare längs stranden och runt Stontingshøne kommer vi till Rickul by, där Rickulån rinner ut. Än kommer ända uppifrån Gambyn och Drave, och längre ner ansluter Snarfte-ån, Grinsve-ån och Koinorhorv-ån. Rickulån röjdes och grävdes djupare i slutet av 20-talet av ett antal män, huvudsakligen från Ösel. De kallades för "ågrävare" och utförde

Fortsättning nästa uppslag

Fskebåtar och fiskebodan vid Rickulstranden i slutet av 1930-talet.

Foton: Från SOV:s bildarkiv

arbetet med endast spadar och yxor, utan några maskiner. Samtidigt anlades en bro över ån i Rickul, som blev både bredare och längre än den gamla. På vårarna var det rikligt med gäddor i ån, som vandrade till sina lekplatser längre upp. Många blev dock fångade med så kallade "mörnar", som de flesta gårdar hade och placerade ut i ån. Vid åmynningen ligger en stor sten, ungefär tre meter hög och lika lång. Den kallades för Pjucks-stain. Ofta satt det fåglar och vilade på den.

Nu promenerar vi vidare norrut och kommer till Rickul nätegården. Där hade flera byar sina fiskebåtar, läggebåtar, ty där hade man en skyddad hamn innanför Gronne. Byarna Gambyn och Höbring hade var sin båt med tillhörande skjul, nätehus, där man förvarade fiskredskapen. Haversved by hade ett inhägnat område med flera nätehus och gistgårdar, där man hängde upp strömmingsnäten på så kallade nätegistar. I Rickul by hade nästan varje gård eget nätehus och gistgård. Här fanns också ett större skjul, Livbåtssköre, där en livräddningsbåt stod uppställd.

Denna livbåt tillhörde någon statlig myndighet, och en person från Paj hade uppsikt över den. Porten till huset var vitmålad med ett rött kors i mitten och på var sida om korset ett svart ankare. Båten hade ingen motor, endast åror och möjligen ett segel. Ungefär en gång om året hade man en övning och då sjösatte man båten och gjorde en roddtur. Vissa personer hade vidtalats och fick rycka ut. Endast en gång minns jag att man var ute på uppdrag med båten. Det var 1940 då två bröder från Paj hade drunknat. Då rodde man ut och bärgade deras båt och nät. 1932 göt man en cementplatta framför porten på huset, för att lättare få ut och in båten. I denna platta hade gjutmästaren ritat in årtalet samt gjort ett avtryck av sin handflata i cementen. Plattan finns faktiskt fortfarande kvar, medan huset och båten är borta. Vid nätegården byggde man också de prämar som användes på Sipsstranden vid utlastning av det sågade virket från Grenkull.

Strax ovanför Rickul nätegården hade ryssarna, fram till Estlands självständighet 1918, haft en mili-

tärförläggning, som kallades "Kardon" och bestod av en ganska stor kasern samt häststall och bastu. Man hade stora planer på att anlägga en flygplats för sjöflygplan på Gronne (tidigare kallat Hosgronne), som är den största ön vid Rickulstranden. I detta syfte hade man grävt en stor och flera små gropar på den östra udden, där man skulle bygga en reparationshangar. Några plan hade till och med landat på vattnet innanför Gronne, för att prova lämpligheten. Man hade även planer på att anlägga en väg från fastlandet ut till ön. Närmast östra udden finns en djupare ränna och där skulle det bli en bro. I detta syfte hade man tippat en massa sten på andra sidan rännan och därifrån skulle det bli en vägbank in till stranden. Även vid nätegården hade man börjat anlägga en brygga. Av allt detta blev dock intet, ty när Estland blev självständigt och ryssarna försvann upphörde detta arbete. Kasernerna vid "Kardon" stod tomma ända till början av 30-talet, då de revs och kommunen lät bygga ett ålderdomshem där.

I anslutning till Gronne, den största ön, finns en liten ö, kallad Labbgronne, och en bit därifrån

ligger en annan liten ö, som hette Smergronne. Längre norrut finns en större ö som hade namnet Pajgronne. I det skyddade vattnet innanför öarna fanns det tidigare rikligt med olika sorters fisk. Tidigt på våarna när gäddorna gick till, satte man ut ryssjor genom att såga ett mönster i isen och sedan placera ut ryssjorna i detta mönster. Så länge isen bar promenerade man ut och vittjade ryssjorna. Senare, när isen hade gått upp, kom abborren fram, och på sommaren fångade man ål med ålryssja. Tidigare hade man ljustrat ål. Detta skall ske sent på kvällarna och för att kunna se ålen hade man en underlig anläggning över fören på båten, där man tände en brasa som lyste ner i vattnet. Detta blev senare förbjudet.

En bit utanför Gronne finns ytterligare ett grund, som heter Lergronn, och där brukade man i allmänhet lägga ut strömmingsnäten. Längre ut i havet ligger ännu ett grund som kallades Sälagronn. Detta grund syntes endast vid lågvatten, men på grundet fanns en stor sten som kallades Sälagronnstain, och den syntes vida omkring. En bit längre ut fanns en prick som varnade sjöfarten, ty alldeles utanför gick stora farleden. Även där ute lade man sina strömmingsnät ibland. För att komma ut från nätegården måste man passera en smal rädda intill Pajgronne och sedan en annan rädda vid norra Gronnudden, som kallades Tajparpe. Ännu längre ut låg en stor platt sten under vattenytan. Där hade många båtar stött på. Den stenen kallades för Fluto, och lite längre norrut fanns ett antal stenar som kallades Knaple. Den vägen lär det också ha kommit in så kallade ”saltskepp”, alltså båtar som sålde salt till befolkningen, men detta var nog på 1800-talet.

Nu fortsätter vi längs Haversvedstranden förbi Pajgronne och ut till en udde med mycket sand, som

kallades Kudosåndsudden. Utanför den udden låg en sandbank, som vid lågvatten var ganska stor, men vid högvatten knappt syntes.

Nu kommer vi till Pajstranden, som här är ganska hög och sandig. På sanden växte det en småblommig växt (Backtimjan), som folk plockade, torkade och kokade te på. Det kallades undebiggjarste.

Så är vi då framme vid Pajnätegården. Där hade Pajborna sina fiskebåtar och fiskeredskapsbodas. Vi fortsätter en bit till och kommer fram till slutet på denna vandring, där Sipsstranden börjar. Där hade jag själv under andra världskriget en kuslig upplevelse. Efter ryssarnas avtåg bildade man ett hemvärn som skulle gå på vakt längs stränderna på nätterna. Vi gick två om två i sällskap, och jag hade en äldre man från Paj med mig som ledare. Vårt vaktområde var just Pajstranden, och där hade det flutit iland ett lik, tydligen en rysk matros. Eftersom det var inom vårt vaktområde fick vi order att gräva en grav ett 15-tal meter från stranden. Det gick mycket lätt att gräva i den lösa sanden, och snart var vi färdiga. Vi lade repet om fötterna på mannen och släpade honom till graven, men vi fick inte lägga ner honom förrän polisen hade kommit och gjort undersökningar och tagit prover. Vi satte oss att vänta, men någon polis syntes inte till. När vi hade väntat ett par timmar blev min kamrat otålig och ville lägga ner liket i graven. Sagt och gjort, vi firade ner liket, men just då kom polisen, och han blev mycket förgrymmad på oss för detta tilltag. Han blev nu tvungen att kliva ner i graven och göra sina undersökningar. Sedan fick vi hjälpa honom upp, annars hade han knappast kunnat ta sig därifrån.

Detta är berättelsen om vandringen längs Rickulstranden från Kappolskåtan i söder till Sipsstranden i norr.

Medlemsavgift 2026

Enligt beslut på årsmötet 2025 så höjer föreningen sin medlemsavgift för vuxna över 25 år. Avgiften för barn/ungdom blir samma som tidigare till 50 kr för dem som är från 13 år till och med 25 år och det nya som beslöts på årsmötet är att för barn till och med 12 år är det gratis.

Medlemsavgifter 2026

Vuxna 300 kr

Ungdomar 13–25 år 50 kr

Barn till och med 12 år gratis.

Var snälla och skriv in namnen ändå på barn under 12 år, så de inte faller ur medlemsregistret!

Vi hoppas på att ni vill vara med och stödja vårt arbete för föreningen även under 2026!

Tack för att du är med!

Meddelande från Valberedningen

Dags igen att nominera kandidater till den styrelse som ska utses vid nästa årsmöte i april 2026.

Detta görs lättast via mail till ygstedt@hotmail.com.

Välkomna med era nomineringar!

Lennart Ygstedt
Valberedningens ordförande

En lyckad dag och kväll på Estniska huset

Jan Stussare

Hembygdsgdagen

Hembygdsgdagen som arrangerades av SOV drog ett 80-tal personer som fick höra intressanta föredrag och också mycket vacker skönsång.

SOV:s ordförande Lars Rönnberg inledde och hälsade alla välkomna.

Därefter tog första föredraget vid, det var professor Daniel Sävborg som höll ett mycket intressant och inspirerande föredrag om fynden vid Salme på Ösel. Fynd som delvis förändrat historien kring vikingatiden. De två skeppen som man fann här under utgrävningarna var från tiden runt år 750. Det visade sig att de stupade hade skador som man får vid ett blodigt slag. DNA-prov visar att huvuddelen var svear från Mälardalen. De vackert utsmyckade svärden och andra fynd från platsen tyder på att detta var viktiga män, herremän och kanske en kung som omkommit i slaget. Deras storslagna begravning tyder på detta och även andra ledtrådar kan indikera samma sak, berättade Daniel Sävborg. En norsk fornordisk dikt "Ynglingatal" skulle kunna tyda på att det är den legendariske Kung Ingvar som är begravd här. Kung Ingvar var en Sveakung som inte är lika känd eller erkänd

Aibokören underhöll med skönsång på Hembygdsgdagen.

Foto: Jan Stussare

i svenska historieböcker men en legend som levt vidare i Estland, där fynden skapat stort intresse. Den tidigare obetydliga lilla orten Salme är nu på väg att bli en central punkt i kunskapen om vikingarna. Nu finns här ett museum som är värt ett besök och större planer finns enligt Daniel Sävborg. Delar av fynden från utgrävningarna finns just nu att se på museet Vrak invid Wasamuseet i Stockholm.

Efter detta föredrag var det kaffestund, där kaffe och goda bakverk kunde inhandlas.

Därefter var det skönsång av Aibokören, alltid lika vackert och rogivande att få lyssna på.

Kulturautonomi

Sedan var det dags för våra vänner från Estland som kommit till oss för att berätta mer om estlandssvenskarnas kulturautonomi, vad

Anneli Fichtelius presenterade sin nya bok "Redarens hustru" som är andra delen av en triologi. Anneli intervjuades av Anette Sjösten från Framtidskommittén.

Jana Stahl och Elna Siimberg från Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning berättade om estlandssvenskarnas kulturautonomi.

den innebär och betyder för estlandssvenskarna idag. Det var Alar Schönberg som inledde följt av Jana Stahl och Elna Siimberg.

Alla föredragen har spelats in och kommer att vara tillgängliga på SOV:s YouTube kanal.

Kortfattat berättade de följande:

Då lagförslaget om kultura-
tonomi lades på riksdagens bord i mars 1923 av regeringen Päts utbröt vissa stridigheter i parlamentet. Lagen om kultura-
tonomi antogs i februari 1925, varför det just i år är 100 år sedan detta skedde. Lagen möjliggjorde ett slags minoritets-
självstyre. Med lagen om kultura-
tonomi 1925 fick varje minoritet med minst 3 000 medlemmar kul-
turell självbestämmanderätt, något som svenskarna av ekonomiska skäl dock inte kunde utnyttja till fullo.

2006 startade SOV Estlands då-
varande ordförande Üile Kerk Re-
mes en förhandling med estniska
kulturministeriet om att svenskarna
borde få återupprätta den svenska
kultura-
tonomin trots att antalet
estlandssvenskar inte var tillräckligt
stort i landet. Efter vissa förhand-
lingar fick hon ett positivt besked.
Hon lyckades också få löfte om att
även estlandssvenskarna och deras
ättlingar som bodde i Sverige fick
räknas med i minoriteten. Sedan år
2007 har alltså estlandssvenskarna
en minoritetsstatus i Estland med
en egen förvaltning.

Avslutning

Hembygdsgdagen avslutades med
Modermålets sång framförd av Ai-
bokören.

Pubkväll med boksläpp

Lars Rönnberg överlämnade ordet
till kvällens presentatör Anette Sjö-
sten från Rickul/Nuckö hembygds-
förenings framtidskommitté. Anette
kunde välkomna en rekordpublik
med 101 anmälda då dagen över-
gick till Pubkväll.

Baren och soppköket öppnade
och det blev stor åtgång på både
dryck och förtäring och snart var
minglet i gång.

Redarens hustru

Första punkten för kvällen var för-
fattarsamtalet med Anneli Fichtelius
med anledning av hennes boksläpp
av del 2 av trilogin om Tio Pelmas,
född i Gambyn 1876 och uppvuxen
på Johansgården i Höbring. Utan att
avslöja några detaljer berättade An-
neli om bakgrunden till sin bokidé
samt om allt arbete och faktainsam-
lande kring böckernas tillkomst.
Denna bok berör tiden kring förra
seklets början och Tio har kommit
till Reval, nuvarande Tallinn. Det
är en politiskt omtumlande tid, då
Tsarens makt är ifrågasatt. Intres-
set var stort och många var det som
tog tillfället i akt att inhandla en bok
och få den signerad av författarin-
nan själv.

Runö i Rigabukten – Sju sekler och en sommar

Sedan var det dags för nästa förfat-
tare, nämligen Martin Ahlstedt som
berättade om tillkomsten av sin bok
"Runö i Rigabukten – Sju sekler
och en sommar".

Martin berättade mycket inspi-
rerande om sina resor till ön och de
personer han mött där, inte minst
den sommarboende runöbon Leif
Strömfelt som också var närvarande
under kvällen. Martin visade också
vackra bilder från ön och berättade
många roliga anekdoter.

Många av dessa anekdoter samt
mycket mer finns att läsa i hans bok
som kom ut i maj i år. Man kunde
också köpa boken direkt av Mar-
tin som signerade böcker efter det
mycket uppskattade föredraget.
Många var vi som blev mycket
intresserade av att besöka ön. Jan
Stussare berättade kort att Rickul/
Nuckö hembygdsförening har plan-
er för en resa i sommar och under-
sökte de församlades intresse för en
dylik resa. Efter Martins framföran-
de var intresset överväldigande. Vi
återkommer med mer information
om denna planerade resa framöver
så snart vi har alla fakta.

Bastuprojektet

Kvällen avslutades av Per Ehn,

sommarboende i Roslep, tillsam-
mans med Markus Tarvainen från
Sjöviks folkhögskola om ett projekt
att timra en bastu på Mickogården
kommande år. Alla som vill kom-
mer att ha möjlighet att få följa
bygget som sker enligt gammal
estlandssvensk byggtradition med
i huvudsak handverktyg. Bastun
kommer huvudsakligen att byggas
av ask och furu med spåntak och
timret kommer ifrån medlemmars
gårdar i området och kommer att
fällas under vintern. Byggandet av
bastun och kanske också byte av
några stockar på Mickogården är en
del av timmermansutbildningen på
Sjöviks folkhögskola. Det kommer
till stor del också att finansieras av
RASMUS-programmet, så eleverna
kommer att bo på Mickogården
under de tider de är på plats. Mer
information om hur man kan följa
detta arbete kommer i sedvanliga
kanaler.

Avslutning

Sedan vidtog den sedvanliga bar-
tömningen innan Pubkvällen slog
igen portarna kl. 19.00. Trötta men
lyckliga medlemmar, och arrangö-
ren kunde sammanfatta en mycket
lyckad kväll. Efter att ha städat av
lokalerna kunde även arrangörerna
lämna Estniska huset, trötta men
nöjda efter kvällens fina respons.

Ett varmt tack till RNHF Fram-
tidskommitté tillsammans med
SOV och Anneli Fichtelius för ett
fantastiskt fint samarbete under
både planering och genomförande.

Adressändring?

Om du flyttar till en ny adress,
meddela adressändringen till för-
eningen med ett mejl till info@rnhf.se eller direkt till den re-
gisteransvariga Ingegerd Lind-
ström, tfn 070-735 53 12, e-post
kokkas48@gmail.com. Med-
dela även om du har ändrat din
e-postadress, så kvarstår du som
prenumerant på Nyhetsbrevet.

Koppning och åderlåtning

Ingegerd Lindström

Koppning är en urgammal metod att behandla bland annat smärtor och svullnader med. Enligt Wikipedia förekom metoden att koppa redan på den mesopotaniska tiden, alltså för 5 000 år sedan. Koppning har förekommit även i Sverige och Estland förr. Idag används koppning ofta i Kina och även inom den svenska alternativmedicinen.

Kopporna är idag antingen i glas, plast eller gummi som man först värmer upp och snabbt placerar på huden så det bildas ett undertryck.

Efter många år inom den västerländska sjukvården blev jag intresserad av kinesisk medicin och påbörjade en utbildning i ämnet. Där ingick koppning tillsammans med akupunktur och efter examen åkte vi till Kina och fick uppleva behandlingsformerna på plats. Intressant och lärorikt! Jag startade min egen alternativklinik och många människor gick därifrån med ilsket röda rundlar på kroppen efter kopporna.

I Estland bedrevs verksamheten med koppning huvudsakligen av kvinnor. I Sutlep lär det ha funnits en kvinna som man anlitat för att få en behandling med koppor. Även i den estniska grannbyn Persåker (Nömküla) lär det ha funnits en gubbe som utförde koppning (allt enligt Fridolf Isberg). Kvinnorna lär ha anlitat kopperskor av eget kön. Detta beroende på att så gott som all koppning utfördes i badstugan och i den var alla nakna. Genom en av Mats Ekmans dikter "Kadakasaks" kan vi få en uppfattning om hur det gick till när någon blev behandlad med koppor. Kanske inte alltid så behagligt.

Konsten att koppa gick ofta i arv och lärdes ut av föräldrarna till barnen.

Aderlåtning

Koppning och åderlåtning användes ofta som en gemensam behandling.

Teckning av Elmar Blomberg från boken "Prästen i vargskall".

Man gjorde så att man först stack ett hål i huden där man skulle placera kopporna och på så sätt drog man ut "det onda blodet" ur det anfrätta stället. Men man använde också metoden åderlåtning som en egen behandlingsmetod.

Det sägs att det i slutet av 1800-talet funnits en gammal runöbo som gått omkring i byarna och åderlätit folk. I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet lär det i Sutleps by ha funnits en person som kunde anlitas för att "slå åder", som det kallades.

Kopparens och åderlåtarens utrustning

Kopparens utrustning bestod av ett 20–30-tal horn (*kophon*). Dessa tillverkades av oxhorn. Övre ändan av oxhornet sågades av så att en liten öppning uppstod, och därefter sågades hornet av till cirka sex till sju

centimeters längd. Det täljdes glatt med en kniv och så var det färdigt att användas. Förutom hornen hade kopperskan eller kopparen ett tandat järn (*kopma*) med vilket hon/han slog hål på huden. Under senare tid lär man även ha börjat koppa med ett slags små glas (*kopglas*). Dessa glas användes då i stället för kopphorn. Koppningen utfördes på så sätt att man slog små hål i huden med koppjärnet. På dessa små hål lades sedan en papperslapp som doppats i fotogen och antändes. Efter antändningen placerades glaset ovanpå lappen och då den brunnit upp sögs blodet ut ur huden.

Åderlåtarens utrustning lär ha bestått av ett järn, *odorsan*, som hon slagit hål på ådern med. Den skål som blodet fick rinna ner i togs i regel på gården där åderlåtningen respektive koppningen skedde.

Koppningens och åderlåtningens särskilda nytta och betydelse

Koppningen användes som botemedel mot de flesta sjukdomar under äldre tid. Särskilt effektivt ansågs koppning och åderlåtning vara mot reumatism. Det lär ha varit brukligt att om koppningen inte hjälpte så brukade man tillgripa åderlåtning.

Vanlig behandling vid tandvärk

Koppning företogs på folk i alla åldrar så snart de blev sjuka. Det var ett av de vanligaste botemedlen mot tandvärk. Hade man tandvärk skulle man låta sätta ett par kopphorn på halsen strax under hakan. Hjälpte inte det brukade man åderlåta under tungan i munnen.

Hade man huvudvärk skulle kopphornen placeras två till fyra stycken bak på nacken. I slutet av 1800-talet lär man ha ansett att koppning var det enda läkemedlet mot huvudvärk.

Bölder och hudutslag ansågs bero på att man hade ont blod och detta skulle då enligt folktron absolut avlägsnas genom koppning eller åderlåtning.

Trötthet i armar och ben trodde man att även det berodde på ont blod i dessa kroppsdelar och skulle således avlägsnas genom koppning eller åderlåtning.

Hade man ont i magen skulle kopphornen placeras strax nedanför bröstbenet. Man lär ha trott att magsmärtor kunde botas med koppning genom att avlägsna det onda blodet som förorsakade dessa. Även ögonsjukdomar lär man ha trott att man kunde bota genom koppning. Kopphornen lär då ha placerats i tinningen.

Mats Ekman har i en av sina dikter "Kadakasaks" beskrivit att han bland annat går till Kopp-Malla för att koppas. Se sidan 66 i boken "Prästen i vargskall".

Uppgifterna från äldre tider i Estland är hämtade från en artikel av Fridolf Isberg.

Årsmöte 2026

Välkomna till årsmöte 2026!

Plats: Estniska Huset,
Wallingatan 34.

Tid: lördagen den 25 april klockan 13.00

För vidare information om programmet se Medlemsbladet nr 1-2026.

ROOSTA STUGBY – HELT FÖRYNGRAD!

Roosta Stugby bjuder Er verklig hemkänsla! Bland våra 32 stugor av varierande storlek kan Ni hitta den som passar just Er och är i bruk året om. Inför kommande sommar har Roosta genomgått en förnygringskur och här väntar Er fräscha, bekväma stugor med hög standard. Dessutom erbjuder Roosta mängder av möjligheter till en aktiv vistelse. Kom ensam, med familjen eller med hela släkten. Vi kan betjäna upp till 300 gäster.

Hjärtligt välkomna!

**20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö
Hembygdsförening!**

Roosta Stugby

Elbiku, Noarootsi vald, Läänemaa

Telefon +372 472 5190

Mobil +372 525 6699

roosta@roosta.ee

www.roosta.ee/sv

ROOSTA
Holiday Village

Lottpojarna från Rickul

Örjan Stahl

Boken "Estlandssvenskarnas Folkliga Kultur" gavs ut 1951 av Nils Tiberg. Där finns ett avsnitt skrivet av Carl Blees om samhällslivet i byarna som tillhörde Rickuls gods. Skildringen avser till största delen förhållandena under andra halvan av 1800-talet. Bland annat beskrivs utskrivningen av rekryter till den ryska krigsmakten som gjordes genom lottdragning. Carl Blees huvudsakliga källa var hans far Alexander Blees (1858-1951) som kom från gården Peters i Höbring. Carl Blees hänvisar även bland annat till uppgifter som Adam Schönberg (1865-1951) från Spitham/Söderby lämnat till Landsmåls- och Folkminnesarkivet i Uppsala.

Lottdragningen

När en man fyllt 21 år kom han "unde lut'n". Detta innebar att han var tvungen att delta i lottdragningen om vilka som skulle skrivas ut till rekryter. Tjänstgöringstiden, som i slutet av 1700-talet var 25 år, minskade under 1800-talet till 10-15 år. Att bli utskriven till rekryt innebar en stor risk för att man inte skulle kunna återvända till hembygden med livet i behåll. Enligt Adam Schönberg var det enbart 1 av 10 utskrivna som kom tillbaka när tjänstgöringstiden var 25 år. När man fyllt 26 år behövde man inte längre delta i lottdragningen. Motviljan mot att utskrivas till rekryt var en stor anledning till att unga män rymde från hembygden till bland annat Sverige (se Medlemsbladet nr. 3 2020).

Baronen på godset var ansvarig för lottningen i Rickul. Den gjordes på herrgården och lotterna lades i baronens mössa. Det fanns lika många lotter som antalet män i "lottbar" ålder och lotterna var numrerade från 1 och uppåt. De som fick nummer 1 och 2 måste infinna sig i Hapsal på inskrivningsdagen. I regel måste också trean och fyran följa med till Hapsal för att skrivas ut om de

Från Wiki Common. Målning av Franz Roubaud (1856-1928). Del av panoramamålning. Belägringen av Sevastopol.

två första förklarades odugliga. De utskrivna "lutt-pojka" brukade gå från gård till gård och överallt bjöds de på det bästa gården hade. Det kunde vara hembryggd öl, kött, rökt fisk med mera. På sin vandring skralade man på vemodiga visor. Man ville ta avsked av människorna och hembygden.

Det fanns vissa regler för vilka som kunde bli utskrivna. Bland annat behövde äldste sonen i familjen inte delta i lottdragningen. Vissa låtsades vara sjuka, till exempel lomhörda och halvblinda för att slippa. Baronen hade mycket att säga till om och var det en ung man som han särskilt tyckte om, kunde han förklara att ynglingen var sjuk och inte behövde delta i lottdragningen. Det fanns också en möjlighet att köpa sig fri genom att betala någon för att ta ens plats.

Bland det estniska riksarkivets digitala handlingar har jag hittat en översikt över värnplikten i de baltiska landskapen. Den är skriven 2005 av Anne Maasikas, arkivarie

vid Estlands historiska arkiv. Reglerna om utskrivning under mitten och andra halvan av 1800-talet var ganska komplicerade med indelning i åldersgrupper och olika undantag. Huvudregeln verkar i alla fall ha varit att man i första hand lottade unga män i åldern 20-25 år och i viss mån äldre män upp till 35 år. Värnpliktstiden som från början var 25 år, minskade 1831 till 20 år. 1861 reducerades värnpliktstiden till 15 år (10 år i aktiv tjänst + 5 år i reserven). 1874 kortades tiden igen. För flottan till 10 år (7 år i aktiv tjänst + 3 år i reserven).

Lottningarna 1840-1855

För att få en bild av hur stor dödligheten var bland de utskrivna under mitten av 1800-talet, har jag försökt följa de 41 rekryter från Rickuls byar som skrevs ut åren 1840-1855. Åren är valda för att få med de som deltog i Krimkriget 1853-1856.

Under 1840-1853 var det vissa år inga utskrivna alls och de flesta övriga år 2-3 utskrivna. 1854 och 1855 var antalet utskrivna 8 res-

pektive 11, säkert på grund av Krimkriget. De allra flesta utskrivna var 20-25 år. Tre var över 30 år: Mats Hallman från Gambyn Jakas, Adam Norrberg från Bergsby Mats och Simon Klippberg från Paj Johans. Samtliga utskrivna var ogifta. Det fanns några gårdar som var extra drabbade, då man hade två söner som blev utskrivna under perioden. Mycket talar för att de flesta rekryterna hamnade i ryska flottan.

En av de 41 uttagna rekryterna var Christian Grenfeldt från Ölbäck Matsas som inte blev uttagen genom lottdragning. Han hade gjort sig osams med baron Taube och skickades 1855 av denne till ryska flottan. Denna händelse finns beskriven i "En bok om Estlands-svenskar del 4".

Krimkriget

De flesta av de rekryter som togs ut under åren 1840-1855 bör ha deltagit i Krimkriget som började 1853 och avslutades i början av 1856. På den ena sidan i kriget stod Ryssland och på den andra sidan en allians bestående av Storbritannien, Frankrike, Sardinien och Osmanska Riket. Krigsskådeplats var i första hand Krimhalvön, men en del krigshändelser inträffade även i Östersjön. Storbritanniens och Frankrikes flottor angrep en del fort och hamnar i Finland, som då var en del av det ryska kejsardömet. Bland annat förstördes Bomarsunds fästning på Åland.

På Krimhalvön pågick blodiga strider, bland annat omkring staden/fästningen Sevastopol som var den ryska svartahavsflottans viktigaste flottbas. De allierades inledande försök att inta staden misslyckades, varför man istället inledde en belägring av staden. Staden föll dock i september 1855. Dödstalet i kriget för ryska soldater anges i Wikipedia till mellan 143 000 – 530 000. De flesta dog dock inte i strid, utan av skador och sjukdomar, till exempel kolera. Kända personer från Krimkriget var bland annat Florence

Från Wiki Common. Målning av Georg Baxter (1804-1867). Belägringen av Sevastopol.

Nightingale, sjuksköterska för de brittiska soldaterna, och författaren Leo Tolstoj som var officer i de ryska trupperna under belägringen av Sevastopol.

De överlevande

Av de 41 uttagna rekryterna 1840-1855, har jag i "Våra Anor" kontrollerat vilka det finns uppgifter på om de gift sig efter Krimkriget och/eller om det finns en dödsdag registrerad. Enligt dessa uppgifter var det 8 soldater som överlevde och återvände till hembygden. Några fler kan ju ha överlevt, men av någon anledning inte återvänt till hembygden. För två soldater som inte överlevde värnplikten finns dödsår noterat i kyrkböckerna: Christian Grenfeldt (se ovan) som dog 1855 och Josef Schönberg från Peters i Spitham (rekryt 1847) som dog 1862.

Adam Schönberg har i sina uppgifter till Landsmåls- och Folkminnesarkivet i Uppsala skrivit att 20 man från Rickul dödades under en enda natt under Krimkriget. Detta skulle ha skett när den ryska svartahavsflottan sköts i brand. Något sådant sjöslag har jag inte hittat. Möjligen menade Schönberg striderna vid Sevastopol, där ryssarna själva sänkte stora delar av sin flotta för att blockera hamnen och där flottisterna fick strida på land.

Av de 8 återvändarna hade Christian Ringberg från Spitham Henders den kortaste tjänstgöringstiden. Han lottades till rekryt 1850 20 år gammal och var tillbaka i Spitham redan i början av 1852. Han

dog som ogift vid 39 års ålder. Tre soldater som återvände efter Krimkriget blev kvar i hembygden, men gifte sig aldrig. Christian Thomsson (rekryt 1855), Höbring Jocks, dog 1910 77 år gammal. Adam Norrberg (rekryt 1855 vid 35 års ålder), Bergsby Mats, återvände cirka 1870 vid 50 års ålder. Han dog i Haversved 90 år gammal. Mats Pihlberg (rekryt 1852), Bergsby Jakas, återvände och stannade i Bergsby till sin död. Han blev 74 år.

Fyra soldater som återvände efter Krimkriget gifte sig och bildade familj. Mats Tennisberg (rekryt 1844) från Roslep Tines, gifte sig 1863 vid 42 års ålder och bosatte sig så småningom i Höbring. Han blev far till tre barn och dog 80 år gammal. Johan Strandberg (rekryt 1849) kom tillbaka till Spitham Martens, där han gifte sig 1865. Familjen fick sju barn, det sista när Johan var 55 år. Han dog 1918 90 år gammal. Mats Heldring (rekryt 1855) från Höbring Gräsved, kom tillbaka till Rickul troligen 1871. Han flyttade efter några år till Hapsal, där han gifte sig vid 40 års ålder. Familjen fick 2 barn och Mats dog i Hapsal 1907. Christian Boberg (rekryt 1855), från Lucksby Mjöltnare, tog enligt kyrkboken nattvarden i hemförsamlingen 1868. Han verkar sedan ha bott på olika orter i Estland. Han gifte sig för andra gången 1886 i Kronstadt, en stad/flottbas utanför St. Petersburg. Det är okänt vem som var hans första hustru. Christian dog i Sutlep 1905.

Bygget av Holmbogården på Odensholm är nu klart

Lotta Odmar och Saga Adolfsson

Nio år efter köpet av Erkas-tomten i Bien är nu Odensholms byalags efterlängtade hembygdsgård klar. Byalaget har länge velat ha en plats på Odensholm för de kommande generationerna och för att kunna vara delaktiga i öns utveckling.

Tack vare en lång tid av att samla medel och många medlemmar som bidragit har vi nu kunnat förverkliga drömmen om Holmbogården, vår hembygdsgård på Odensholm.

Efter flera turer kring ritningar och finansiering under åren som gått har vi i år kunnat bygga upp huset på Odensholm. Det är ett prefabricerat hus från husfirman TENE i Hapsal. Huset har ett allrum, två sovrum, ett sovloft, en liten köksdel, ett litet förråd och en altan med tak. Alldeles lagom stort. Vi beställde det prefabricerade huset i slutet av maj och i början av november 2025 är nu huset uppbyggt. Men det är inte helt lätt att bygga på en liten ö långt ute i havet....

Vi har fått fantastisk hjälp av Alar och Katrin Schönberg med planering, logistik, kontakter med byggfirmor, transportörer och allt runtomkring. Vi hade aldrig klarat detta själva.

Holmbogården har utrymme för övernattnig och ska vara en träffpunkt för medlemmar i byalaget som besöker ön. Byalagets

Äntligen är Odensholms byalags efterlängtade hembygdsgård klar. Nio år efter köpet av tomten har man nu ett hus med ett allrum, två sovrum, ett sovloft, en liten köksdel, ett litet förråd och en altan med tak.

medlemmar ska kunna bo i huset vid resor till Odensholm, för att underhålla kyrkogården, kapellruinen och själva hembygdsgården. Olika aktiviteter ska kunna genomföras vid hembygdsgården, både för byalagets medlemmar och för allmänheten. Dessutom vill vi kunna

samla och visa upp material om öns kulturarv i hembygdsgården för såväl estlandssvenska ättlingar som andra intresserade av historien.

Målning av huset ska vi göra nästa år. Likaså ska planering göras för inredning och så vidare.

Färjelinjen Kapellskär – Paldiski

DFDS Seaways trafikerar färjelinjen mellan Kapellskär och Paldiski.

För aktuella tider se DFDS hemsida

Boka med e-post pax@dfds.com, eller på www.dfdsseaways.se. Telefonbokning, tfn 0454-336 80 mån-fred 8-16.30

Föreningen har ingen rabatt på resa detta år.

 TALLINK SILJA LINE

Färjetrafik Stockholm-Tallinn

**För aktuella tider se Tallinks hemsida
Bokning (för medlemsrabatt): Tfn 08-22 21 40**

Avtalsnumret, som hittas i inloggat läge på föreningens hemsida, skall anges.

För biljettpreiser och annan information, se www.tallinksilja.com/sv

Kustborna – en romantrilogi. Del 2, Redarens hustru

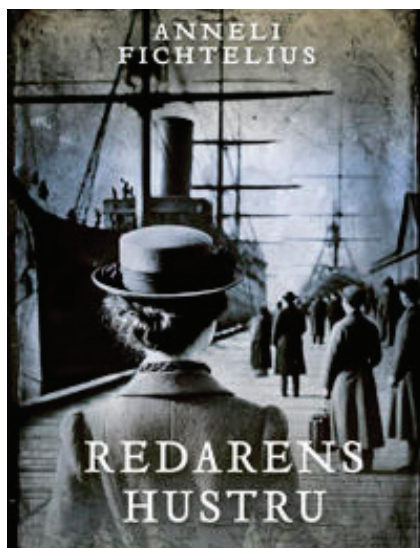
Lennart Ekman

Jag antar och hoppas att de flesta i vår förening köpt och läst del ett av Anneli Fichtelius' romantrilogi, Organistens dotter, berättelsen om den intelligenta och lite egensinniga flickan Tio Pelmas från Johansgården i Höbring. Trilogin, om än inte färdigskriven ännu, kommer att vara ett oundgängligt aktstycke över estlandssvenskars liv och verksamhet i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, till stor del en dokumentär skildring, men med de fiktiva utvecklingar som är nödvändiga för dramaturgin i en spännande romanserie.

En Recension

Vi som läst Organistens dotter, oavsett om vi är unga eller gamla, tycker nog att vi känner och förstår flickan Tio med hennes funderingar och drömmar. Vi vet att hon till sin besvikelse motarbetats av sin far i hennes önskan att utbilda sig till lärare. Förutom drömmarna om ett bättre liv tränger sig den konkreta fysiska verkligheten på. Tre män utövar en dragningskraft på den unga flickan. Vänskapen med Nils Pihl, stilig och intelligent, betyder mycket. Likaså utövar Adam Boman från Matasgården i Gambyn, snygg och humoristisk, en lockelse. I periferin finns också baronen Ludwig von Löwe, mannen med de ostyriga mörka lockarna som Tio en gång beundrade i smyg, men som i ett känslorus begick ett svårt misstag i sin relation med Tio, något som för alltid lämnade ett ärr i hennes själ.

Det är dessa gåtor som vi läsare av Organistens dotter längtar att få lösta när vi slår upp första sidan till Redarens hustru. I de inledande kapitlen får vi möta Tio i hembygden, men nu endast på återbesök dit. Hon har på grund av baronens övergrepp tvingats flytta till Reval och där fått tjänst som kammarjungfru i ett patricierhus, ”det blå palatset”

intill domkyrkan uppe på Domberg, ägt av en syster och sväger till baron von Löwe, familjen Guzkowski. Dessutom har Tio till sin lycka fått en deltidstjänst i en bokhandel i staden, ett arbete som i hög grad bidrar till att tillfredsställa hennes bildningstörst. Vid återbesöket i hembygden har hon mött inte bara välkomst utan även avundsjuka och bitterhet från en tidigare väninna på grund av att Tio ”kommit upp sig” i staden, och hur mycket hon än älskar sin hembygd är återvändandet till staden en lättnad.

Livet i Reval tar nu sin början för den unga flickan Tio. Visserli-

gen är dagarna fyllda av hårt arbete, men även med studier och en frihet och helt andra nöjen än på landsbygden med kafébesök tillsammans med väninnor, konserter, dans och ett sjudande folkliv. Hur Tios liv utvecklas och hur hennes öde kommer att gestalta sig under åren som följer ska inte avslöjas här, men läsarens tidigare frågor får sina tydliga svar vartefter berättelsen framskrider.

Handlingen i Redarens hustru utspelar sig från år 1900 till 1918. Under dessa årtionden har världshistorien objuden trängt sig på det lilla ryska guvernementet Estland med åtföljande stor social oro, tre ryska revolutioner, en 1905 och två 1917, ett fruktansvärt världskrig, svält, sjukdomar och nöd, och till sist, inbördeskrig i Ryssland och de baltiska staternas och Finlands under hård kamp uppnådda frigörelse från det ryska oket. Det är mot denna bakgrund som Rickulflickan Tio Pelmas' livsöde utspelar sig. Redarens hustru är inte bara en roman utan även ett historiskt dokument berättat ur en enskild människas perspektiv, och som också har aktualitet mot bakgrund av de brutala konflikter som pågår även i vår tid.

Markägare i Estland!

Det är nu 20 år vårt kontor Jus Suecanum har hjälpt sammanlagt mer än ett tusen ett hundra estlandssvenska markägare med ärenden som till exempel överlåtelse, arvsärende, bygge, försäljning eller köp av fastigheter.

Under alla dessa år har vi även främjat estlandssvensk kultur och historia och kommer att göra det även i framtiden.

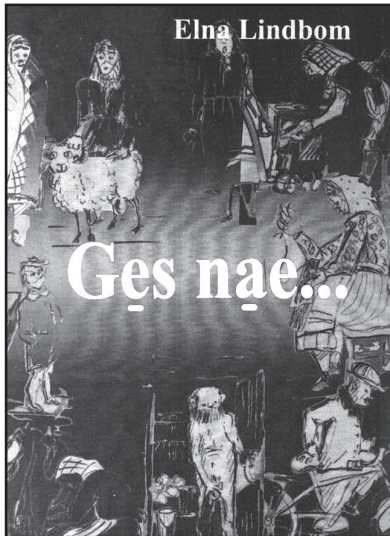
När vi firar vårt lilla jubileum vill vi tacka alla som anlitat oss och ser till att vi även i framtid finns här att hjälpa er!

Katrin Schönberg

katrin@jussuecanum.ee

Postadress: Jus Suecanum OÜ,
Nurme 2, 90507 Haapsalu Estonia

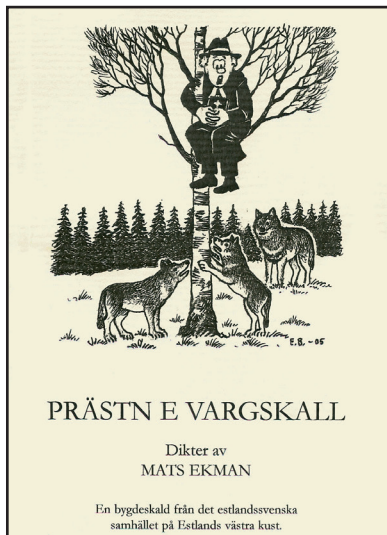
Julklappstips

”Ges nae...”

En bok med teckningar och text av Elna Lindbom. En trevlig bok att ge bort i julklapp. Texten till de tecknade bilderna är på dialekt men för den som inte förstår den estlandsvenska dialekten finns en översättning i slutet av boken.

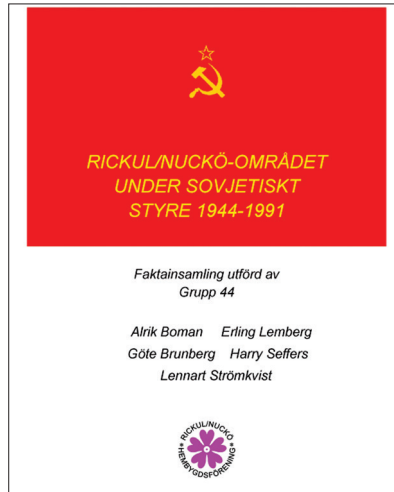
Pris 130:-

Prästn e vargskall

Mats Ekman ("Ätsve-Mats") samlade dikter med teckningar av Elmar Blomberg. 181 sidor. Andra upplagan 2011.

Pris 150:-

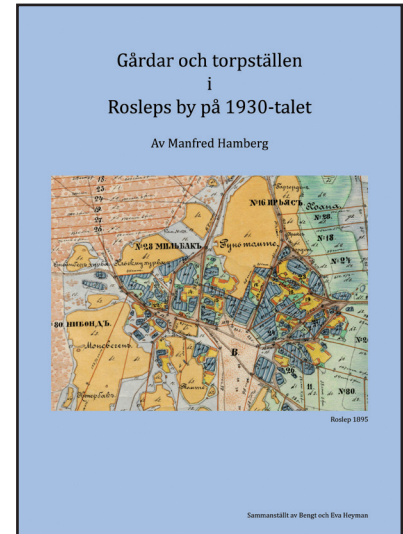
Rickul/Nuckö-området under sovjetiskt styre 1944-1991

Denna bok är ett oerhört intressant och viktigt dokument för att förstå hur livet tedde sig i Rickul/Nucköområdet under den andra sovjetockupationen. Boken tar upp fakta om hur det sovjetiska samhället fungerade och innehåller även intervjuer med personer som bodde i området under denna period.

Pris: 175 kr för medlemmar,
200 kr för övriga.

**En bok - en
aldeles
utmärkt
julklapp
att ge till
släktingar
och vänner!**

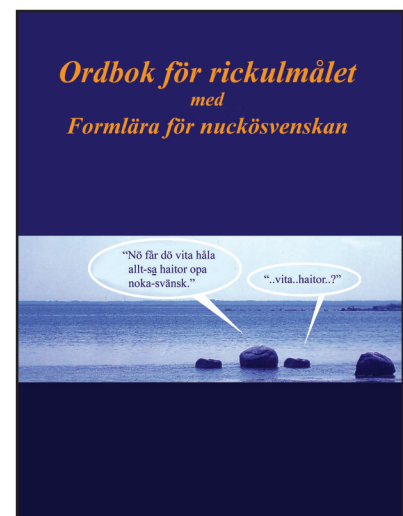
**Obs! Fler boktips
finns på rnhf.se**

Gårdar och torpställen i Rosleps by på 1930-talet

Manfred Hamberg gör en tänkt vandring genom Roslep och berättar om byns gårdar och torpställen. 62 sidor.

Pris: 100:-

Ordbok för rickulmålet med Formlära för nuckösvenskan

Nu finns den till salu, boken med cirka 4 200 dialektord från Rickul. Efter 10 års arbete med boken är den klar för försäljning. En utmärkt bok till släkten och för den som är intresserad av språk i allmänhet. Innehåller förutom dialektorden även en gedigen grammatik.

Pris: 100 kr

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41.
Kostnad för porto och emballage tillkommer.